

RETNINGSLINJER FOR KAP. 552 POST 72 NASJONALE TILTAK FOR REGIONAL UTVIKLING

(Sist oppdatert januar 2006)

1. INNLEDNING

Disse retningslinjene trer i kraft fra 1.2.2006. Retningslinjene gir rammer for støtte til hovedformålene under kap. 552 post 72 *Nasjonale tiltak for regional utvikling*, og regulerer bruk av midler som forvaltes av Kommunal- og regionaldepartementet (KRD), Innovasjon Norge (IN), Selskapet for industrivekst (SIVA), Norges forskningsråd (Forskningsrådet) m.fl. (se også pkt. 3 og 4 nedenfor). I disse retningslinjene nyttes begrepet "virkemiddelaktør" om alle de nevnte instanser. Disse vil også være "tilskuddsforvaltere" i denne sammenheng.

Retningslinjene er fastsatt i tråd med *Reglement for økonomistyring i staten*¹ og *Bestemmelser om økonomistyring i staten*.² KRD kan i årlige budsjettproposisjoner og egne oppdragsbrev gi nærmere bestemmelser om bruken av bevilgningen som supplerer disse retningslinjene.

2. FORMÅLET MED BEVILGNINGEN

Bruken av midler bevilget over kap. 552 post 72 skal gjenspeile de til enhver tid gjeldende overordnede, nasjonale mål for posten, slik disse er nedfelt i de årlige budsjettproposisjoner (St.prp. nr 1). Bevilgningen kan blant annet nyttes til større nasjonale satsinger for regional utvikling som initieres av departementet, og til programmer og prosjekter som bidrar til nye metoder for, eller ny kunnskap om, regional utvikling. Midlene skal generelt nyttes på områder og satsinger der det er formålstjenlig med overordnet/nasjonal koordinering, der nasjonale fellesløsninger for regional utvikling vil være kostnadseffektivt og der en enkelt region vil ha begrenset kapasitet og kompetanse til å gjennomføre aktuelle satsinger. Satsinger som finansieres over bevilgningen skal gjennomføres gjennom ulike former for samarbeid mellom regionale, nasjonale og internasjonale aktører.

Departementet utarbeider årlig mål og delmål for posten i St.prp. nr. 1. Resultatkrav, oppfølgingskriterier og rapporteringskrav vil bli angitt i oppdragsbrev.

¹ Fastsatt ved Kronprinsregentens resolusjon.12. desember 2003.

² Fastsatt av Finansdepartementet 12. desember 2003.

For å målrette innsatsen skal bevilgningen i hovedsak nyttes til tidsbegrensede og tematisk avgrensede utviklingstiltak på programnivå. Også pilotprosjekter og overgripende utviklingstiltak med stor forventet regionalpolitisk betydning kan finansieres over bevilgningen. Evalueringer og utredninger innenfor statsbudsjettets programkategori 13.50 kan også finansieres over denne posten.

3. ANSVAR FOR Å FORVALTE ORDNINGEN

Kommunal- og regionaldepartementet vil i hovedsak benytte Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd til å forvalte bevilgninger over posten. En del av bevilgningen vil bli forvaltet direkte fra departementet. For aktuelle ordninger/tiltak kan også internasjonale sekretariat eller andre organisasjoner gis adgang til å forvalte bevilgede midler. Tilskuddsforvaltere skal behandle søknader, kontrollere, rapportere og foreta evalueringer etter avtale med departementet. Tilskuddsforvaltere skal også utbetale midler og kan for aktuelle ordninger utstede tilsagnsbrev eller kontrakter. Tilskuddsforvaltere og andre virkemiddelaktører skal foreta kunngjøring av de enkelte programmer/tiltak overfor alle relevante målgrupper, og bidra til å spre erfaringer fra satsingene. Virkemiddelaktør utarbeider programbeskrivelser og nærmere resultatmål som godkjennes av departementet. Det vises til øvrige punkter i disse retningslinjer.

4. MÅLGRUPPER

Bevilgningen skal primært nyttes til programmer og utviklingsprosjekter som retter seg mot nyetablerere og entreprenører, grupper av bedrifter, utdannings- og forskningsinstitusjoner, elever og studenter, kunnskapsparker og andre offentlige og private kompetansemiljøer. Bevilgningen skal bl.a. bidra til at ungdom og kvinner i større grad får utnyttet sine ressurser. I tilfeller der dette er hensiktsmessig kan offentlige virksomheter, frivillige organisasjoner o.l. gis tilskudd til prosjektutvikling, prosjektdeltakelse m.v. i forbindelse med gjennomføring av nasjonale satsinger.

Bevilgningen kan også nyttes til finansiering av internasjonale sekretariat og samarbeidstiltak, bl.a. ved norsk deltakelse i INTERREG-programmer.

5. GEOGRAFISKE MÅLOMRÅDER

Bevilgningen skal primært nyttes innenfor det geografiske virkeområdet for de distriktpolitiske virkemidlene (sone A, B, C, D).³ Unntak fra dette må gis en særskilt begrunnelse og ses i sammenheng med målet om å utvikle vekstkraftige regioner. Nytt midlene utenfor det distriktpolitiske virkeområdet, må det sannsynliggjøres at dette vil gi positive regionale effekter. Det kan på programnivå også bli stilt krav om

³ Fastsett i Kongelig resolusjon av 7.1.2000. Se <http://www.dep.no/krd/norsk/regelverk/lover/016061-200002/index-dok000-b-n-a.html> for geografisk inndeling.

dokumentasjon av slike effekter. Midler bevilget til INTERREG-programmer kan nyttes innenfor hele det aktuelle programområdet.

6. ANDRE AVGRENSNINGER OG STØTTEVILKÅR

Satsinger og tiltak skal prioriteres i henhold til bevilgningens mål (jf. pkt. 2 foran) og hensynet til effektiv forvaltning. Midler forvaltet av KRD sentralt skal i hovedsak nyttes til forsøks- eller pilotprosjekter, evalueringer og andre overgripende utviklingstiltak.

For øvrig gjelder følgende vilkår:

- Bevilgninger over posten kan ikke nyttes til generell driftsstøtte, med unntak av drift av programmer i regi av virkemiddelaktørene. Midlene kan heller ikke nyttes til varig finansiering av faste stillinger. Det kan ikke gis tilskudd til varig drift av institusjoner eller organisasjoner.
- Tilskuddsforvaltere fastsetter eventuelle krav til egenfinansieringsandel, beløpsgrenser m.v. Støtte bevilget fra kap. 552 post 72 bør normalt ikke overstige 50 prosent av projektkostnadene.
- Bevilgningen kan ikke nyttes til investeringer i bygninger eller lokaler, eller annen fysisk infrastruktur.
- Bevilgningen skal som hovedregel ikke nyttes til investeringer i utstyr. Unntak kan gjøres for mindre investeringer som er helt avgjørende for gjennomføringen av program/tiltak. Tilskudd til utstyrsinvesteringer skal normalt ikke overstige 10 prosent av programkostnadene. Det vises for øvrig til EØS-avtalens statsstøtteregulverk (jf. vedlegg 1) og regelverket for investeringsstøtte. Midler bevilget til INTERREG kan også nyttes til mindre infrastrukturinvesteringer.

All støtte som tildeles over denne bevilgningen skal gis innenfor rammene av statsstøttereglene i EØS-avtalen. Hvis det også gis støtte fra andre offentlige ordninger til samme formål, skal den samlede (kumulerte) støtten vurderes i henhold til kapittel 13 i nevnte retningslinjer. En oppdatert versjon av ESAs statsstøtteretningslinjer er å finne på ESAs hjemmeside:

<http://www.eftasurv.int/fieldsofwork/fieldstateaid/guidelines/>. De mest aktuelle støttereglene finnes i vedlegg 1.

Når det gjelder ordinær tilretteleggende og direkte bedriftsstøtte, samt andre tiltak for regional utvikling, vises det for øvrig til retningslinjer for kap. 551 post 60 *Tilskudd til fylkeskommuner for regional utvikling*.

7. KUNNGJØRING

Virkemiddelaktører som har ansvaret for de ulike programmer/satsinger skal informere om tiltaket på en slik måte at hele den relevante målgruppen nås. Det vises til pkt. 6.3.2 og pkt. 7.3.2 i *Bestemmelser om økonomistyring i staten*. I tillegg skal fylkeskommuner, Innovasjon Norges hovedkontor og Innovasjon Norges

distriktskontorer, samt øvrige virkemiddelaktører, informeres om tiltakene. Midler som forvaltes direkte av KRD er avsatt til særskilte formål. Disse vil derfor ikke bli utlyst.

8. PROSEDYRER VED TILDELING AV MIDLER, SØKNAD M.V.

KRD stiller midler til disposisjon for aktører som skal forvalte tilskudd, gjennomføre nasjonale programmer, overgripende utviklingstiltak m.v. på grunnlag av fullstendige, skriftlige beskrivelser av forslag til program/satsinger, konkrete budsjettanslag og tilstrekkelig dokumentasjon for øvrig. Det skal legges særlig vekt på program-/satsingsforslagenes regionale forankring og forventet betydning for regional næringsutvikling, og at tiltakene har et overgripende (nasjonalt) perspektiv.

Programbeskrivelser og søknader til KRD skal normalt inneholde:

- Bakgrunn, regionalpolitisk begrunnelse for og forventet nytte av programmet/tiltaket.
- Beskrivelse av overordnede mål, program-/prosjektmål og resultatmål.
- Beskrivelse av målgruppe(r) for tiltaket.
- Beskrivelse av strategier og arbeidsmetoder for hvordan målene søkes nådd.
- Beskrivelse av nåsituasjon og programmets/prosjektets forventede regionale effekter, samt kvantitative og/eller kvalitative resultatmål og resultatindikatorer.
- Beskrivelse av kritiske risiko- og suksessfaktorer.
- Presentasjon av samarbeidsparter og beskrivelse av samarbeidsplaner.
- Tidsplaner for programmet, inkludert framdrift og viktige milepæler for tiltaket. Det skal foreligge plan for utfasing av program/satsinger eller ev. integrering i ordinært regionalt utviklingsarbeid.
- Budsjett og finansieringsplan for hele tiltaket, fordelt på årlige budsjetter dersom det dreier seg om flerårige programmer/tiltak. Det skal foreligge budsjettforslag for hele program-/prosjektperioden. Støtemottakers egen finansiering i tiltaket og kostnader til administrasjon/drift skal framgå. Dersom det dreier seg om oppbygging av tiltak av varig karakter, skal det foreligge plan for når og hvordan selvfinansiering kan oppnås.
- Angivelse av rapporteringsrutiner og evalueringer (for flerårige tiltak/programmer).

For midler som forvaltes av KRD gjelder de samme krav. Dokumentasjon, finansiering og oppfølging skal skje i henhold til rutiner for KRDs interne økonomiforvaltning og mål- og resultatstyring, samt nærmere bestemmelser som til enhver tid gjelder.

9. SAKSBEHANDLING. OPPDRAGS-/TILSKUDDSBREV

Kommunal- og regionaldepartementet har ansvar for å utstede årlige oppdragsbrev til statlige virkemiddelaktører. Instanser som forvalter tilskudd skal overfor søkere

Vedlegg 3

bekreftede tilskudd gjennom tilskuddsbrev eller kontrakter.⁴ Avslag på søknad skal meddeles skriftlig. Tilskuddsbrev og oppdragsbrev fra virkemiddelaktører eller KRD skal følge retningslinjene i pkt. 6.3.3 og 7.3.3 i *Bestemmelser om økonomistyring i staten*. Krav til innhold og informasjon i tilskuddsbrev følger også som **vedlegg 2** til disse retningslinjene.

Søknader om etablererstipend som gjelder Svalbard skal sendes til Innovasjon Norge, som behandler søknaden og forelegger den for Longyearbyen lokalstyre, Sysselmannen på Svalbard og vedkommende fagdepartement til uttalelse. Kopi av brev til Sysselmannen skal sendes Justisdepartementet.

Tidsrom tilskudd/tilsagn gjelder for

Midler til Innovasjon Norge, SIVA og Norges forskningsråd gis som tilskudd uten tilbakebetaling (rundsumtilskudd). Virkemiddelaktørene gis fullmakt til selv å fastsette hvilket år tilsagn skal gis, hvor lenge et tilsagn skal gjelde og behandle søknader om forlenging av tilsagn. Virkemiddelaktørene kan omdisponere ubenyttede midler til nye tiltak i tråd med de mål Stortinget har fastsatt for bevilgningen.

For midler som forvaltes av Kommunal- og regionaldepartementet gjelder ettårsprinsippet i bevilgningsreglementet, dvs. at tilsagn må gis og utbetalinger skje i det budsjettåret bevilgningen er gitt for.

10. KLAGEADGANG

Klageadgang følger reglene i forvaltningsloven (lov av 10. februar 1967), med mindre annet framgår av gjeldende lovverk, herunder bl.a. lov om Innovasjon Norge, samt vedtekter for Norges forskningsråd.⁵

11. RUTINER FOR REGISTRERING AV TILSKUDD, REGNSKAPSFØRING, UTBETALING

Virkemiddelaktører må etablere betryggende intern kontroll som sikrer korrekt saksbehandling i alle faser, herunder korrekt registrering, utbetaling og regnskapsføring av tilskuddsmidler og andre utbetalinger. Det vises til *Reglement for økonomistyring i staten* og *Bestemmelser om økonomistyring i staten*.

Tilbakebetaling: Tilbakebetaling kan kreves dersom mottaker ikke sender inn rapporter som er forutsatt i tilskuddsbrevet. Dersom mottakeren skal tilbakebetale for mye utbetalt beløp, må det være etablert innkreivingsrutiner som sikrer at tilbakebetalingen gjennomføres. Dersom tilskuddsmottaker gir uriktige opplysninger, tilskudd ikke

⁴ Norges forskningsråd forutsettes å følge Hovedinstruks fra Utdannings- og forskningsdepartementet av 26. august 1998 Om økonomiforvaltningen i Norges forskningsråd.

⁵ I Norges forskningsråds vedtekter slås det fast at "For Norges forskningsråds vedtak gjelder ikke forvaltningslovens regler om begrunnelsesplikt og vedtaket kan ikke påklages."

benyttes etter intensjonene eller dersom prosjektet krever mindre kapital enn forutsatt, skal tilskuddet kreves helt eller delvis tilbakebetalt.

Dersom midler bevilget som rundsumtilskudd, jf. pkt. 9, nyttes klart i strid med Stortingets forutsetninger kan departementet kreve (deler av) midlene tilbakeført. Dersom EFTAs overvåkingsorgan ESA finner at støtte er gitt i strid med EØS-avtalens regelverk for offentlig støtte, kan støtten kreves tilbakebetalt; jf. lov 27. november 1992 nr. 117 Om offentlig støtte § 3 og forskrift av 4. desember 1992 om offentlig støtte § 5.

Regnskap og krav til attestasjon fra revisor: Tilskuddsmottakere skal føre separat regnskap for bruken av midlene. Før sluttutbetaling av enkelttilsagn kan foretas, må det foreligge revisorattestert regnskap dersom tilskuddet overstiger NOK 100 000. Det er statsautorisert revisor eller registrert revisor som skal attestere. Regnskapet skal være satt opp slik at det kan sammenlignes med budsjettoverslaget som lå til grunn for tilskuddet. Krav om revisorattesterte regnskap gjelder ikke for tilskuddsmottakere som revideres av Riksrevisjonen.

12. RAPPORTERING OG KONTROLL

Departementet har det overordnede ansvaret for å påse at utviklingstiltak eller større programporteføljer som finansieres over bevilgningen er i samsvar med disse og andre gjeldende retningslinjer/forskrifter.⁶ For samtlige programmer og prosjekter som finansieres over bevilgningen kreves års- og sluttrapportering fra mottaker av midlene, med fokus på framdrift og resultater. Det kan også stilles krav om rapportering i forbindelse med delutbetalinger. Rapporteringen skal utformes i tråd med fastsatte oppfølgingskriterier, resultatkrav og indikatorer som framgår av tilskuddsbrev, oppdragsbrev og programbeskrivelser.

Virkemiddelaktører må etablere betryggende kontroll med at systemet for tilskuddsforvaltning fungerer kvalitativt slik det er forutsatt. Basert på risiko og vesentlighet må virkemiddelaktørene kontrollere at det drives korrekt saksbehandling, korrekt og pålitelig rapportering og at midlene kommer det angitte formålet til gode. Basert på vurderinger av risiko og vesentlighet vil departementet når det anses hensiktsmessig foreta stikkprøver med hensyn på om det er etablert betryggende og forsvarlig intern kontroll med tilskuddsforvaltningen.

Virkemiddelaktører som tildeles midler over bevilgningen skal følge *Reglement for økonomistyring i staten* og *Bestemmelser for økonomistyring i staten*. Når det gjelder Norges forskningsråd henvises det for øvrig til *Hovedinstruks om økonomiforvaltningen i Norges forskningsråd* av 26. august 1998 (Utdannings- og forskningsdepartementet).

⁶ Andre aktuelle forskrifter/regler er f.eks. Stortingets bevilgningsreglement, Reglement for økonomistyring i staten, EØS-regelverket.

13. EVALUERINGER

Departementet skal sikre at det gjennomføres nødvendige evalueringer av tiltak og bruken av midler fra posten, og står for øvrig fritt til å gjennomføre evalueringer for å innhente informasjon om hvorvidt man oppnår de fastsatte mål med bevilgninger, programmer og utviklingstiltak. Evalueringer kan igangsettes av virkemiddelaktør etter avtale med departementet. Normalt vil tiltak som er særlig kostnadskreven, der observerbare effekter oppstår over tid, eller som er forsøksrettet, bli underlagt evalueringer. Valg av evalueringstype og tidspunkt for evaluering bør besluttes ved programmets/tiltakets oppstart. Evalueringer utføres normalt av institusjoner uten tilknytning til de aktørene som deltar i satsingen.

14. OPPFØLGING OG KONTROLL

I samsvar med blant annet Bevilgningsreglementets § 10 kan Kommunal- og regionaldepartementet og Riksrevisjonen iverksette kontroll med at midlene nyttes etter forutsetningene.

Etter fullmakt

Jan Sandal
ekspedisjonssjef

Åge Sund
rådgiver

VEDLEGG I**REGLER OG STØTTESATSER FOR STØTTE TIL ENKELTBEDRIFTER*****Generelt***

Av *Forskrift om investeringstilskot og avgrensing av det geografiske virkeområdet for dei regional- og distriktpolitiske verkemidla* (9.5.2003) framgår det hvilke kommuner som inngår i de ulike sonene virkeområdet er inndelt i.

All støtte under ordningen skal gis innenfor rammene av statsstøttereglene i EØS-avtalen. Reglene for støtte, som er beskrevet under punkt 3.1 – 3.9 nedenfor, er i henhold til The EFTA Surveillance Authority's State Aid Guidelines. En oppdatert versjon av disse er å finne på ESAs hjemmeside

www.eftasurv.int/fieldsofwork/fieldstateaid/guidelines/

Samlet støtte

Når et prosjekt tildeles offentlig støtte fra mer enn én kilde, må støtten fra de ulike kilder legges sammen (kumuleres) slik at den høyeste tillatte støttegrense ikke overskrides. Søker plikter derfor å oppgi annen støtte gitt til samme prosjekt. Dersom ny støtte skal gis som bagatellmessig støtte må foretaket opplyse om, og hvor mye, samlet bagatellmessig støtte foretaket har mottatt i løpet av de siste tre år. Samlet (kumulert) offentlig støtte fremkommer ved å summere tilskudd og eventuelle støtteelementer i lån, garantier og andre støtteformer. Kumulasjonsreglene er omtalt i kapittel 13 i ESAs statsstøtteretningslinjer. Disse gjelder generelt med mindre det er spesifikke regler for kumulering i de enkelte kapitlene i ESAs retningslinjer og statsstøtteregelverket.

Definisjoner**Brutto tilskuddsekvivalent**

Brutto tilskuddsekvivalent (BTE) er et mål på samlet offentlig støtte til prosjektet/bedriften, målt i prosent av standard kostnadsgrunnlag. Standard kostnadsgrunnlag er summen av kostnadene som kan inngå i beregningsgrunnlaget for støtte til de ulike formålene. De maksimale støttesatser som er oppgitt i dette regelverket relaterer seg til BTE.

Netto tilskuddsekvivalent (NTE) er lik BTE etter justering som følge av endret skatt pga. den offentlige støtten til prosjektet/bedriften. De maksimale støttesatsene for investeringstilskuddet er i NTE, men fordi investeringstilskuddet er skattefritt er NTE lik BTE.

Se for øvrig kapittel 13 i ESAs statsstøtteretningslinjer.

Små og mellomstore bedrifter

Små og mellomstore bedrifter (SMB) er definert som bedrifter som:

A) har mindre enn 250 ansatte/årsverk, og

B) enten har

⇒ en årlig omsetning som ikke overstiger 50 mill. EURO, eller

⇒ en balanse som ikke overstiger 43 mill. EURO, og

C) er i samsvar med kravet til uavhengighet. Et uavhengig selskap er et selskap hvor mindre enn 25 % av kapitalen eller stemmerettighetene er eid av et selskap, eller flere selskaper i samarbeid, som ikke faller innenfor definisjonen av SMB. Disse grensene kan overskrides bl.a. dersom bedriften er eid av offentlig investeringsselskap, ventureselskap eller en institusjonell investor, under forutsetning av at de ikke utøver kontroll enkeltvis eller samlet. Selvstyrende lokale myndigheter med et årlig budsjett på mindre enn 10 millioner euro og mindre enn 5000 innbyggere kommer også inn under dette unntaket.

Se for øvrig definisjon av SMB i vedlegget til Kommisjonsforordning 364/2004; jf.

<http://odin.dep.no/mod/norsk/tema/Konkurransopolitikk/stotte/p30000812/bn.html>.

Støtte til investeringer

Det kan gis investeringsstøtte (investeringstilskudd, rentenedsettelse/rentefritak) til fysiske investeringer i forbindelse med:

⇒ etablering av ny virksomhet,

⇒ investeringer som bidrar til en vesentlig endring i produktet eller produksjonsprosessen til en eksisterende bedrift, eller

⇒ utvidelse av eksisterende virksomhet

⇒ kjøp av eiendomsbelagt informasjon/rettigheter i SMB (kjøp av EDB-systemer/software, intellektuelle eiendomslisenser og teknisk knowhow).

Investeringene må være aktivérbare i bedriftens regnskap. Det kan gis støtte til kjøp av brukte maskiner og brukt utstyr, men det må i slike tilfeller dokumenteres at det ikke tidligere er bevilget offentlig tilskudd til det aktuelle driftsmidlet. Kontraheringstilskudd blir ikke regnet som offentlig tilskudd ved støtte til kjøp av brukte fiskebåter. Det kan ikke gis investeringstilskudd til grunnlagsinvesteringer for tilrettelegging av offentlige industriområder. I tilfeller hvor grunnlagsinvesteringer er en nødvendig betingelse for bedriftens realisering av prosjektet, kan grunnlagsinvesteringene medregnes i kostnadsgrunnlaget. Som grunnlag for fastsetting av beregningsgrunnlaget for investeringstilskudd benyttes anskaffelseskostnader samt eget arbeid planlagt utført av søkeren.

Se for øvrig Kommisjonsforordning 70/2001 og 364/2004 om gruppeunntak for støtte til SMB; jf.

<http://odin.dep.no/mod/norsk/tema/Konkurransopolitikk/stotte/p30000812/bn.html>.

Tabellen nedenfor viser hvilke maksimale kumulative støttesatser som gjelder.

Investeringsstøtte⁷ (BTE)		
<i>Geografi</i>	<i>SMB</i>	<i>Store bedrifter</i>
Område A	30 %	25 %
Område B	25 %	20 %
Område C	20 % (25 %) ⁸	10 % (15 %)

Bindinger på tilskuddet

Dersom en gjenstand som er tatt med i tilskuddsgrunnlaget selges eller brukes til annet formål enn forutsatt i løpet av fem år fra utbetalingen av tilskuddet, kan tilskuddet kreves helt eller delvis tilbakebetalt, eller omgjort til ordinært pantelån. Det samme gjelder når gjenstanden flyttes til et lavere prioritert område eller ut av virkeområdet for de distriktpolitiske virkemidlene. Innovasjon Norge kan etter en konkret vurdering fastsette en kortere bindingstid for visse typer investeringer, bl.a. EDB-utstyr m.v. Ved vurdering av om det skal reises krav om tilbakebetaling, bør det blant annet legges vekt på hvor lang tid det er gått fra utbetalingen til bruksendringen eller salget finner sted, hva gjenstanden skal brukes til og om det oppnås gevinst ved salget. Se for øvrig kap. 25.4.21 i ESAs statsstøttereigningslinjer og Kommisjonsforordning 70/2001.

Støtte til konsulentbistand og kunnskapsformidling ("myk støtte")

Denne typen støtte kan kun gis til små og mellomstore bedrifter (SMB) og maksimal støttesats er 50 prosent av støtteberettigede kostnader. Støtteberettigede kostnader er kostnader direkte relatert til konsulentbistand og kunnskapsformidling innenfor økonomi og ledelse, implementering av ny teknologi, beskyttelse av immaterielle eiendeler og evaluering av nye forretningsområder.

Tiltakene må tilfredsstillende et engangsbehov for oppdatering av kunnskap. Det er ikke anledning til å støtte aktiviteter som er kontinuerlige eller periodiske og som bidrar til å dekke bedriftens ordinære driftskostnader (lovpålagt kontroll og oppfølgingstjenester, rutinemessig skatterådgivning, ordinær juridisk bistand, annonsering osv).

Kostnader i forbindelse med etablering av samarbeid/nettverk mellom SMB kan støttes, men ikke rutinemessige oppgaver som for eksempel distribusjon eller markedsføring som samarbeidet/nettverket utfører for bedriften.

Støtte til konsulentbistand og nettverk/samarbeidstiltak (BTE)

⁷ For støtte til skipsverft kan det ikke gis over 12,5 % i støtte.

⁸ Støtte inntil 25%/15 % skal kunne benyttes til tiltak som er forventet å ha høy distriktpolitisk effekt. Det kan ikke gis høyere støttesatser enn 10 % og 20 % i fylkene Vest-Agder, Rogaland og Hordaland.

<i>Geografi</i>	<i>SMB</i>	<i>Store bedrifter</i>
Område A, B, C	50 %	Støtte ikke tillatt

Støtte til opplæring

Tilskudd kan benyttes til å dekke utgifter til opplæringstiltak i bedriften når tiltaket bidrar til at bedriften kan igangsette opplæringstiltak de ellers ikke kunne igangsatt. Støtten kan gis til interne kostnader. Det kan ikke gis støtte til opplæringstiltak som har karakter av driftsstøtte, som for eksempel utgifter til dekking av introduksjonskurs for nytilsatte og opplæringsutgifter i forbindelse med gjennomføring av lovpålagte endringer.

Maksimal støttesats avhenger av om opplæringen defineres som spesifikk opplæring eller generell opplæring. Med støtte til *generell opplæring* menes støtte til praktisk eller teoretisk opplæring som ikke bare, eller i hovedsak, kan knyttes direkte til den ansattes nåværende, eller fremtidige jobb i bedriften. Opplæringen er knyttet til den generelle aktiviteten i bedriften, og gir kvalifikasjoner som for en stor del kan overføres til andre bedrifter eller andre arbeidsområder. Med støtte til *spesifikk opplæring* menes støtte til opplæring som kun er relevant for arbeidstakers nåværende eller fremtidige jobb i bedriften. Muligheten for å overføre nytten av denne kunnskapen til andre bedrifter eller arbeidsområder er svært begrenset. Tabellen nedenfor viser hvilke maksimale kumulative støttesatser (BTE) som gjelder.

Støtte til opplæring⁹ (BTE)		
Geografi	SMB	Store bedrifter
Område A, B, C	40 % (75 %)	30 % (55 %)

Støtteberettigede kostnader er:

- I) Kostnader til kursleder, evt. honorar til ekstern kursleder
- II) Reiseutgifter for kursleder og kursdeltaker
- III) Andre løpende utgifter i forbindelse med kursdeltakelse som for eksempel kursmateriell, utstyr etc.
- IV) Verdiforringelse av utstyr i den grad det blir brukt utelukkende til det aktuelle opplæringsprosjektet
- V) Utgifter til konsulenttenester og rådgivning i forbindelse med opplæringsprosjektet
- VI) Kursdeltakers utgifter opp til totalsummen av de andre støtteberettigede utgiftene, referert til i punktene I til V ovenfor. Støtte til personalkostnader for kursdeltakerne må begrenses til den tid som faktisk benyttes til opplæring.

⁹ Tallene angir maksimal støttesats for spesifikk opplæring (tallene i parentes angir maksimal støttesats for generelle opplæringstiltak).

Vedlegg 3

Dette innebærer at eventuell tid benyttet til ordinære produksjonsaktiviteter i forbindelse med opplæringen må trekkes fra når total støtteberettiget tid skal beregnes. Utgiftene må dokumenteres på en slik måte at de støtteberettigede kostnadene kommer tydelig fram.

Se for øvrig Kommisjonsforordning 68/2001 og Kommisjonsforordning 363/2004 om gruppeunntak for opplæringsstøtte:

<http://odin.dep.no/fad/norsk/tema/Konkurransepolitikk/stotte/p30000812/bn.html>.

Støtte til forskning og utvikling (FoU)

Under ordningen kan det tildeles støtte til følgende FoU-aktiviteter:

- Industriell forskning: planmessig utforskning eller kritisk undersøkelse med henblikk på å oppnå ny kunnskap, der denne kunnskapen kan være nyttig ved utvikling av nye produkter, prosesser eller tjenester eller ved innføring av vesentlig forbedring i eksisterende produkter, prosesser eller tjenester.
- Utviklingsaktiviteter før konkurransestadiet: overføring av resultater fra industriell forskning til planer eller prosjekter for, eller design/konstruksjon av nye, endrede eller forbedrede produkter, prosesser eller tjenester som er beregnet for salg eller bruk, herunder utvikling av en første prototyp som ikke kan utnyttes kommersielt. Dette stadiet kan også omfatte ideutforming og design/konstruksjon i forbindelse med alternative produkter, produksjonsmetoder eller tjenester og de første demonstrasjonsprosjekter eller pilotprosjekter, forutsatt at disse prosjektene ikke kan tilpasses slik at de kan utnyttes industrielt eller kommersielt. Støtte kan ikke gis til rutinemessige eller periodiske endringer av eksisterende produkter, produksjonslinjer, produksjonsprosesser, tjenester og andre pågående arbeidsoperasjoner, selv om slike endringer kan utgjøre forbedringer.
- I tillegg kan det gis støtte til tekniske forstudier i forkant av ovennevnte FoU-aktiviteter.

Tabellen nedenfor viser hvilke maksimale kumulative støttesatser (BTE) som gjelder.

Utviklingsaktiviteter før konkurransestadiet (satser for tekn. forstudier knyttet til dette stadiet i parentes)		
<i>Geografi</i>	<i>SMB</i>	<i>Store bedrifter</i>
Område A, B og C	40 % (75 %)	30 % (55 %)
Industriell forskning (satser for tekn. forstudier i parentes)		
Område A, B og C	65 % (75 %)	55 % (75 %)

Støtteberettigede kostnader er:

- personalkostnader utelukkende relatert til FoU-aktivitetene

Vedlegg 3

- kostnader til instrumenter, utstyr og eiendommer som utelukkende og permanent er relatert til FoU-aktivitetene
- kostnader til konsulentbistand og tilsvarende tjenester utelukkende anvendt til FoU-aktivitetene, inkludert forskningsresultat, utvikling, teknisk kunnskap og patenter etc. kjøpt fra eksterne kilder
- administrative kostnader som er direkte knyttet til FoU-prosjektet
- andre driftskostnader (eksempelvis materialkostnader, forsyninger etc.) som direkte følger av FoU-aktivitetene.

Ved fastsettelse av støtteintensitet skal følgende momenter tas i betraktning:

- graden av FoU-samarbeid mellom flere bedrifter
- graden av FoU-samarbeid mellom enkeltbedrifter og FoU-institusjoner og/eller universiteter/høyskoler
- graden av nyskaping/innovasjon i FoU-aktivitetene
- graden av kompleksitet i FoU-aktivitetene
- graden av teknologisk og kommersiell risiko forbundet med FoU-aktivitetene.

For anvendelse av de høyeste støtteintensitetene skal minimum ett av de ovennevnte momenter være fremtredende i prosjektet. I tillegg skal det, ved fastsettelse av støtteintensitet, gis vurderinger av den regionale virkningen av prosjektet. Videre skal støtteintensiteten begrenses til det minimum som er nødvendig for å sikre en forsvarlig gjennomføring av prosjektet.

Se for øvrig kapittel 14 i ESAs statsstøtteretningslinjer og Kommisjonsforordning (EC) 364/2004 som gjelder gruppeunntak for støtte til FoU i SMB:

<http://odin.dep.no/fad/norsk/tema/Konkurransopolitikk/stotte/p30000812/bn.html>

Gruppeunntak

Gjennom kommisjonsforordninger har EU gjort unntak fra det generelle forbudet mot statsstøtte. Dersom aktuell støtte oppfyller de vilkår som er satt, er støtten lovlig uten meldeplikt til, og forhåndsgodkjenning fra, ESA. Tiltakene må likevel meldes til Fornyings- og administrasjonsdepartementet (FAD). Det vises til *Forskrift 12.5.2003 nr. 1429*. Gruppeunntakene gjelder følgende formål:

- *Støtte til opplæring*: Støtte er lovlig innenfor en viss andel av opplæringskostnadene. Det skilles mellom generell opplæring og særskilt opplæring. For generell opplæring er grunnsatsene 70 prosent av kostnadene til SMB og 50 prosent til store bedrifter. For særskilt opplæring er grunnsatsene henholdsvis 35 og 25 prosent. Alle satser er høyere for foretak lokalisert i områder som kvalifiserer for regionalstøtte; jf. omtale ovenfor. Opplæringsstøtte skal ikke kumuleres med annen støtte. Det vises til kommisjonsforordning 68/2001 og 363/2004.
- *Sysselsettingsstøtte*: Unntaket gjelder støtte og støtteordninger for å skape nye arbeidsplasser. Støtte er lovlig innenfor en viss andel av lønnskostnadene over en periode på to år. Dersom slik støtte gis innenfor områder eller bransjer som ikke kvalifiserer for regionalstøtte, kan støtten dekke 15 prosent av kostnadene i små bedrifter og 7,5 prosent i mellomstore bedrifter. Innenfor regionalstøtteområdet skal

Vedlegg 3

slik støtte ikke overskride maksimalsatsene for investeringsstøtte. Eksportrettede tiltak kan ikke støttes etter dette unntaket. Det vises til kommisjonsforordning 2204/2002.

- *Små og mellomstore bedrifter (SMB)*: Individuell støtte og støtteordninger til SMB er lovlig innenfor fastsatte rammer og vilkår (jf. kommisjonsforordning nr. 70/2001 og 364/2004). Det vises til definisjon og omtale av SMB ovenfor. Kommisjonsforordningene om SMB omfatter støtte til fysiske investeringer, konsulentbistand og kunnskapsformidling ("myk støtte") samt FoU.

All støtte som blir gitt i henhold til gruppeunntaksbestemmelsene må oppfylle alle betingelser i den aktuelle kommisjonsforordning, og ordning eller vedtak om støtte må inneholde en uttrykkelig henvisning til forordningen.

Bagatellmessig støtte (de minimis)

Støtten kan gis uavhengig av bedriftsstørrelse og type kostnader og virksomhet, med unntak av støtte til eksporttiltak,¹⁰ til transport eller til primær stålproduksjon (EKSF-stål). En bedrift kan motta til sammen inntil 100 000 EURO i bagatellmessig støtte over en rullerende treårsperiode. Ved tildeling av bagatellmessig støtte må det derfor tas hensyn til all bagatellmessig støtte bedriften har mottatt i løpet av de siste tre årene. I tilsagnsbrevet skal bedriften gjøres oppmerksom på at støttetildelingen klassifiseres som bagatellmessig, og at bedriften plikter å oppgi støttebeløpet ved søknad om annen bagatellmessig støtte i løpet av den påfølgende treårsperioden etter støttetildelingen.

Støtte gitt i henhold til regelverket for bagatellmessig støtte berører ikke støtemottakers mulighet til å motta annen støtte som ytes i henhold til støtteordninger som er/blir notifisert og godkjent av ESA, for eksempel godkjente ordninger administrert av Innovasjon Norge.¹¹ Bagatellmessig støtte kan imidlertid ikke brukes til å "toppe" det totale støttenivået innenfor en godkjent ordning slik at man overstiger det maksimale beløpet som er tillatt/godkjent for enkelttildelinger under ordningen.

Bagatellmessig støtte	
Område A, B, C og D	Inntil 100 % støtte

¹⁰ Med *eksportstøtte* menes i denne sammenheng enhver støtte som er direkte knyttet til eksportvolum, opprettelse og drift av distribusjonsnett eller løpende utgifter knyttet til eksportvirksomhet. Begrepet omfatter ikke støtte til kostnadene ved å delta på handelsmesser eller til utredninger eller rådgivningstjenester i forbindelse med lanseringen av et nytt eller eksisterende produkt på et nytt marked.

¹¹ Her skal det ikke være noen samordning. Årsaken til dette er at slik støtte relaterer seg til et konkret formål. Støtteformene i retningslinjene har forskjellig begrunnelse og det er antatt at de til sammen ikke vil ha konkurransevridende virkninger.

Se for øvrig Kommisjonsforordning (EC) 69/2002 av 12. januar 2001 om bagatellmessig støtte:

<http://odin.dep.no/mod/norsk/tema/Konkurransopolitikk/stotte/p30000812/bn.html>.

Støtte til skipsbygging

For støtte til skipsbygging vises det til *Forskrift om gjennomføring av EØS-avtalens bestemmelser om offentlig støtte til skipsbyggingsindustrien*, 19.03.99 nr. 246. Forskriften innebærer en gjennomføring av rådsforordning nr 1540/98 om støtte til skipsbyggingsindustrien. Støtte til skipsbyggingsindustrien krever som hovedregel notifikasjon av enkelttildelinger.¹² Vi viser også til kapittel 24B i ESAs retningslinjer.

Særlig om støtte til «sensitive sektorer»

Støtte til foretak som er omfattet av særskilt sektorregelverk (dvs. skipsbyggingsindustri, stålindustri (EKSF-stål; ikke EKSF-stål), syntetisk fiberindustri og motorvognindustri) kan, uavhengig av hva som fremgår av dette regelverket, kun gis i henhold til det aktuelle sektorregelverk. Videre har EØS-avtalen særskilt regelverk for støtte til transportsektoren. Sektorregelverkene krever ofte at støtte til prosjekter av en viss størrelse må godkjennes av ESA. For nærmere regler, se blant annet ESAs retningslinjer og

<http://odin.dep.no/fad/norsk/tema/Konkurransopolitikk/stotte/p30000812/bn.html>.

¹² Dette gjelder også planer om støtte i henhold til 3.8.1 og 3.8.2.

VEDLEGG II

KRAV TIL INNHOLD OG INFORMASJON I TILSKUDDSBREV

- Mottakers navn, adresse, organisasjonsnummer, bank- eller postgirokontonummer
- Tilskuddsbeløp
- Formålet med støtten og hva slags tiltak midlene kan benyttes til
- Kostnadsoverslag som er lagt til grunn for tilsagnet
- De vilkår som knytter seg til bruken av midlene, herunder krav til dokumentasjon før midlene kan utbetales
- Støttekriterier og støtteformer
- Finansieringsplan
- Tidsfrist for bortfall av tilsagn om tilskudd
- Utbetalingstidspunkt, utbetalingsrutiner og behandling av evt. for mye utbetalt tilskudd
- Krav til rapportering, regnskap og revisorbekreftelse; resultatrapporteringen skal være i forhold til oppfølgingskriterier
- Opplysninger om eventuelle kontrolltiltak som kan bli iverksatt, herunder henvisning til Stortingets bevilgningsreglement § 10 og Riksrevisjonens kontrolladgang
- Mulige reaksjonsformer dersom mottaker ikke opptrer i samsvar med skriftlige forutsetninger, f.eks. i forbindelse med tilbakebetalinger
- Krav til oppbevaring av regnskapsdata og dokumentasjon av faktiske opplysninger som ligger til grunn for søknaden eller beregningen av tilskuddsbeløp
- Dersom tilskudd gis som bagatellmessig støtte skal dette oppgis.

Det vises for øvrig til *Reglement for økonomistyring i staten* og *Bestemmelser om økonomistyring i staten*.